

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅՈՒՄ

այլական ՍՍՈՒ Գիտությունների Ակադեմիան, որը կազմակերպվել է Հայրենական պատերազմի ծանր օրերին՝ 1943 թվին, բոլորեց իր գոյության երեք տարին:

Գիտությունների Ակադեմիայի կազմակերպումը Հայաստանում խոշոր կուլտուրական երևույթ էր ռեսպուբլիկայի ինտելիգենցիայի ու ամբողջ աշխատավորության կյանքում:

Հունվարի 15-ին բացվեց Հայկական ՍՍՈՒ Գիտությունների Ակադեմիայի ընդհանուր ժողովը: Հունվարի 16-ին ընդհանուր ժողովը լսեց և քննեց Ակադեմիայի նախագահության հաշվետվությունը անցած երեք տարվա ընթացքում կատարած գիտական աշխատանքների հիմնական արդյունքների մասին և զեկուցում 1947 թվի գիտահետազոտական աշխատանքների ծրագրի մասին:

Հայկական ՍՍՈՒ Գիտությունների Ակադեմիան այդ երեք տարիների ընթացքում, որից մոտ մեկ ու կես տարին անցավ պատերազմական պայմաններում, վերածվեց մի լուրջ և խոշոր գիտական հաստատության և իր շուրջը համախմբելով Հայաստանի գիտնականներին դարձավ ռեսպուբլիկայի գիտության կենտրոնը:

Ներկայումս Գիտությունների Ակադեմիայի կազմում կան 15 ինստիտուտ, 5 ինքնուրույն սեկտոր և 10 դասազան ալլ գիտահետազոտական հիմնարկներ, ընդամենը 30 գիտահետազոտական ինստիտուտ և հաստատություն: Այդ ինստիտուտներում ու հաստատություններում աշխատում են Գիտությունների Ակադեմիայի 22 իսկական անդամ և 16 թղթակից-անդամ, 46 գիտության դոկտոր-պրոֆեսոր, 250 գիտության թեկնածու ու ավագ գիտաշխատող և մոտ 300 կրտսեր գիտական աշխատողներ: Ակա-

դեմիայի տարբեր ինստիտուտներում պատրաստվում է 100-ից ավելի ասպիրանտ, 200-ից ավելի ընդարձակվել ու ամրապնդվել է գիտական հաստատությունների էքսպերիմենտալ և գիտատեխնիկական բազան, Ակադեմիայի գրադարանների գրքերի, ֆոնդը գրեթե եռապատկվել է, անցնելով մեկ միլիոն հատորից: Ակադեմիայի գրադարանները սխառնատիկ կերպով ստանում են ոչ միայն Սովետական Միության մեջ լույս ընծայվող գիտական գրականությունը, այլ և արտասահմանյան կարևոր գիտական հրատարակությունները:

Մինչև Ակադեմիայի վաղմակերպումը Հայաստանում անբավարար վիճակում էին գտնվում ֆիզիկո-մաթեմատիկական և տեխնիկական գիտությունները: Երեք տարվա կարճ ժամանակամիջոցում գիտության այդ ճյուղերը ուժեղացվեցին և այսօր նրանք առաջատար տեղ են գրավում Ակադեմիայի սխառնում: Մեծ ուշադրություն է դարձվում ֆիզիկայի, տեսական ու կիրառական մեխանիկայի, մաթեմատիկայի և տեսական աստրոֆիզիկայի զարգացմանը: Այդ ուղղությունները ձեռք են բերվել զգալի նվաճումներ:

Այդ նվաճումների թվին են պատկանում առաջին հերթին մեր Ակադեմիայի իսկական անդամներ Ալիխանյան եղբայրների և նրանց ղեկավարությամբ աշխատող ֆիզիկոսների կատարած հայտնագործությունները:

Հայն ծավալ են ստացել աստրոֆիզիկայի և աստղագիտության բնագավառում տարվող գիտական հետազոտությունները, որ ղեկավարում է Սովետական Միության խոշորագույն աստրոֆիզիկոսներից մեկը՝ Հայկական ՍՍՈՒ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Վ. Համբարձումյանը:

Դրական լուրջ արդյունքների է հասել մաթեմատիկայի սեկտորի ղեկավար՝ Հայկա-

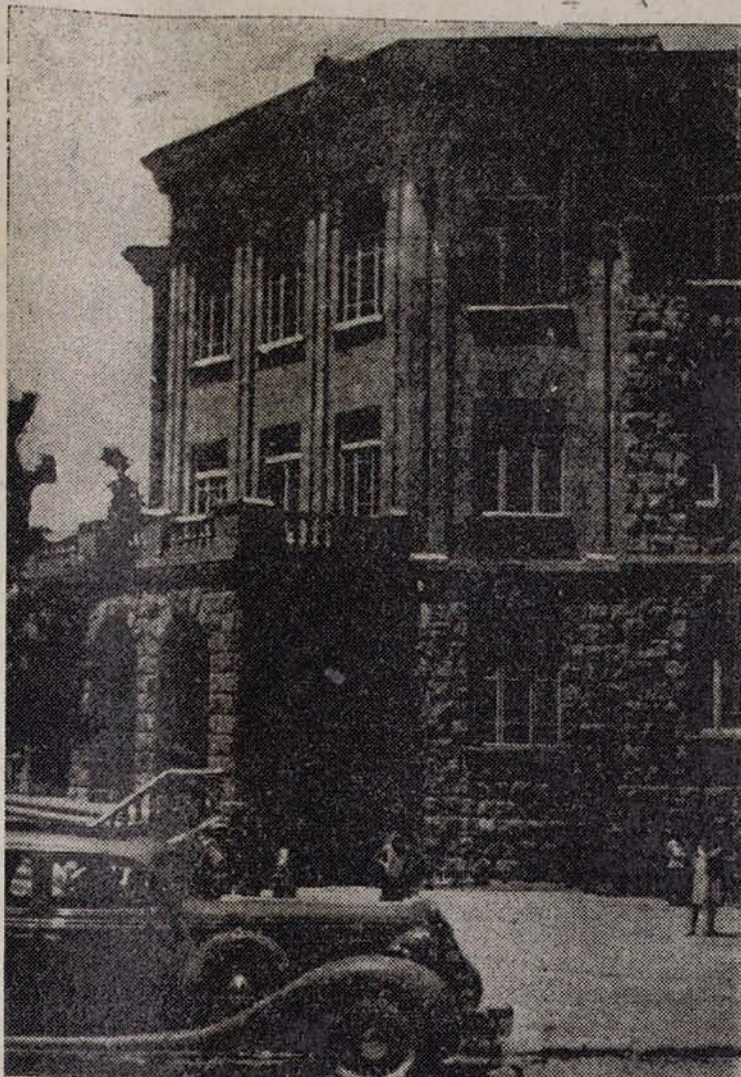
կան ՍՍՌԻ Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակից-անդամ Ա. Շահինյանը ֆունկցիաների կոնստրուկտիվ տեսության հարցերի մշակման ուղղությամբ:

Նույնը պետք է ասել տեխնիկական գիտությունների, էլեկտրատեխնիկայի, հիդրոէներգիայի, կառուցողական տեխնիկայի բնագավառում կատարվող արդյունավետ աշխատանքի մասին:

Աչքի ընկնող նվաճումներ են ձեռք բերվել գյուղատնտեսական գիտությունների և բիոլոգիական գիտությունների բաժանմունքների դրծով, որոնք ղեկավարում են մեր Ակադեմիայի իսկական անդամներ Ս. Թումանյանը, Խ. Կոշտոյանցը և Վ. Գյուլբանյանը:

Հայաստանի Գիտությունների Ակադեմիայի սիստեմում ծանրակշիռ տեղ են գրավում հասարակական գիտությունները: Հայ ականավոր գիտնական պատմաբանները, լեզվագետները և գրականագետները Հայկական ՍՍՌԻ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամներ Հ. Օրբելին, Հ. Մանանդյանը, Ստ. Մալխասյանը, Գ. Ղափանցանը, Հ. Աճառանը, Ա. Տերտերյանը, Ակադեմիայի թղթակից-անդամ ու Ստալինյան լուրեհատ Բ. Պրոտրովսկին, դոկտոր-պրոֆեսորներ Լ. Մելիքսեթ-Քեկը, Ա. Ղարիբյանը, Վ. Չալոյանը և ուրիշ շատերը այս տարիների ընթացքում կատարեցին հայագիտության, լեզվաբանության, գրականագիտության բնագավառներում մի շարք լուրջ հետազոտություններ և հրատարակեցին մի շարք կապիտալ աշխատություններ, ինչպես օրինակ Հ. Մանանդյանի «Քննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության», Գ. Ղափանցյանի «Հայ ժողովրդի ծագումը» և «Հայ լեզ-

վի ծագումը», Ստ. Մալխասյանի «Հայերենի բացատրական բառարան»-ը, Բ. Պրոտրովսկիի «Ուրարտուի պատմությունը», Ա. Ղարիբյանի, Ե. Տեր-Մինասյանի, և Մ. Գևորգյանի «Ռուս-հայերեն համառոտ բառարան»-ը, Վ. Չալոյանի «Դավիթ Անհաղթ»-ը և այլն:

Հայկական ՍՍՌԻ Գիտությունների Ակադեմիայի շենքը:

Ակադեմիայում կատարվող գիտական աշխատանքի բարձր մակարդակի առկայության մասին է խոսում այն փաստը, որ անցյալ տարի Ակադեմիայի իսկական անդամներ Ստ. Մալխասյանի, Վ. Համբարձումյանի և

թղթակից-անդամ Բ. Պիտոբյուկյանի աշխատությունները արժանացան բարձր պարգևի՝ Ստալինյան մրցանակի:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայում ծավալուն գիտական, ստեղծագործական բեղմնավոր աշխատանք կատարելու համար պարտիան և կառավարությունը ըստեղծել են բոլոր հնարավորությունները:

Հունվարի 16-ին Ակադեմիայի ընդհանուր ժողովում նախագահության հաշվետու զեկուցումով հանդես գալով, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի վիցե-պրեզիդենտ Վ. Հ. Համբարձումյանն ասաց. «Երեք տարի առաջ, ընկեր Ստալինի անմիջական ցուցումով ստեղծվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիան: Այդ ամբողջ ժամանակամիջոցում Հայաստանի Կ(Բ)Պ Կենտկոմի և ռեսպուբլիկայի Մինիստրների Սովետի ամենօրյա օգնությամբ երկրասարդ Ակադեմիան ամրապնդվեց ու ընդլայնվեց:

Այս համառոտակի բնութագրելով Ակադեմիայի անցած երեք տարվա ուղին, նա կանգ առավ ինստիտուտների 1946 թվի կատարած աշխատանքների և 1947 թվի գիտական աշխատանքների պլանի վրա: Նա նշեց, որ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիան կարճ ժամանակամիջոցում դարձել է Սովետական Միության խոշոր գիտական հիմնարկություններից մեկը, իսկ նրա բուլջեն 1944 թվի համեմատությամբ աճել է երեք անգամ:

Հունվարի 16-ի ընդհանուր ժողովում գաղտնի քվեարկությամբ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի պրեզիդենտ միաձայն ընտրվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Վիկտոր Համբարձումյանը: Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Վ. Գյուլքանյանը: Ակադեմիայի նախագահության կազմի մեջ ընտրվեցին Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամներ Ի. Նդիազարյանը, Հ. Բունիսթյանը, Մ. Թումանյանը, Գ. Ղափանյանը, Ս. Կարապետյանը, Ա. Ալիխանյանը:

Բաժանմունքների ակադեմիկոս-քարտուղարներ ընտրվեցին՝ Ֆիզիկո-մաթեմատիկական, քնագիտական և տեխնիկական գիտությունների գծով Ի. Նդիազարյանը, բիոլոգիական գիտությունների գծով Հ. Բունիսթյանը, գյուղատնտեսական գիտությունների գծով Մ. Թումանյանը և հասարակական գիտությունների գծով Գ. Ղափանյանը: Նախագահության գիտնական քարտուղար ընտրվեց Գ. Պետրոսյանը:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի նորընտիր պրեզիդենտ Վիկտոր Համբարձումյանը ծնվել է 1908 թվին Թիֆլիսում, գրող-մանկավարժի ընտանիքում: Միջնակարգ կրթությունը ստացել է Թիֆլիսում: Քսան տարեկան հասկում գերազանց գնահատականով ավարտել է Լենինգրադի համալսարանի ֆիզիկո-մաթեմատիկական ֆակուլտետը, իսկ այնուհետև Պոլկովոյի աստղադիտարանում տաղանդավոր պատանին իր գիտելիքները համարել է ուսն նշանավոր աստղաֆիզիկոս Ա. Ա. Բելոպոլսկու ղեկավարությամբ:

1931 թվին 23-ամյա Համբարձումյանը Սովետական Միության մեջ առաջին անգամ տեսական աստղաֆիզիկայի դասընթաց է կարդում Լենինգրադի համալսարանում: Քսանհինգ տարեկան հասակում Համբարձումյանը պրոֆեսորի կոչում է ստանում, իսկ մեկ տարի անց Ֆիզիկո-մաթեմատիկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: Լենինգրադի համալսարանում աստղաֆիզիկայի ամբիոնի կազմակերպման օրից նա դառնում է այդ ամբիոնի վարիչը: Վ. Համբարձումյանի աշխատությունները նվիրված են աստղաբաշխության և աստղաֆիզիկայի հարցերի լայն շրջանին և նրա համար մեծ հռչակ են ձեռք բերել ինչպես Միության մեջ, այնպես էլ արտասահմանում: 1939 թվին Համբարձումյանը ընտրվում է Սովետական Միության Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակից-անդամ. 1943 թվից նա Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ է և նրա վիցե-պրեզիդենտը, միաժամանակ հանդիսանալով Լենինգրադի և Երևանի Պետական համալսարանների պրոֆեսոր:

Վ. Համբարձումյանը սովետական առաջավոր գիտության փայլուն ներկայացուցիչ է: Նրա աշխատություններից յուրաքանչյուրը առաջադիմության նոր խոսք է հանդիսանում հետազոտվող բնագավառում:

Հայրենական մեծ պատերազմի առաջին տարիներին Վ. Համբարձումյանը լինելով Լենինգրադի համալսարանի ռեկտորի տեղակալը գիտա-հետազոտական աշխատանքի գծով, մյուսների հետ միասին էվակուացվում է Ելաբուլա (Թաթարական ԱՍՍՌ): Այստեղ նա ղեկավարում էր դիտա-տեխնիկական մեծ աշխատանքներ, որոնք տեղի էին ուղղա-պարտական նշանակություն: Այդ աշխատանքները հաջողությամբ ավարտվեցին և Համբարձումյանը հանդիսացավ պոստոր միջավայրում լույսի տարածման նոր տեսության ստեղծողը: Պետք է միջավայրում լույսի տա-

րաժման հաշվարկման նոր եղանակը», «Մոտորակների միջոցառումների միջոցով լույսի տարածման մասին», «Պրոտոր միջազգային լույսի դիֆուզիայի արտացոլման» հարցի շտաբը աշխատությունները, որոնք հրատարակված են 1942—1944 թվերին, արժանացան Ստալինյան երկրորդ աստիճանի մրցանակի:

Վ. Համբարձումյանը կարողացավ լույսի տարածման ասպարեզում գտնել պրոբլեմների նոր, պարզ և օրինակելի լուծում, որոնք մինչ այդ համարվում էին անլուծելի: Համբարձումյանի ստացած արդյունքները բացառիկ մեծ գիտա-տեսական և գործնական նշանակություն ունեն, որովհետև վերաբերում են տեսանելիությանը պրոտոր միջազգային, ինչպիսիք հանդիսանում են երկրի միջոցառումը, ծովի ջրերը և այլն:

Սա է Վ. Համբարձումյանի լուրջ ավանդը սովետական գիտության մեջ: Նա շատ դանդաղ է ուղիղ դեմքով Սովետական Հայաստանում ֆիզիկո-մաթեմատիկական գիտությունների զարգացման համար, մեծ աշխատանք է կատարում Հայկական երիտասարդ Ակադեմիայի գիտական հիմքը ընդլայնելու համար:

Վ. Համբարձումյանի գրչին են պատկանում ավելի քան միսյուն գիտական աշխատություններ աստղաֆիզիկայի և աստղաբանության հարցերի շտաբը: Առանձնապես շատ աշխատություններ նվիրված են աստղադինամիկային և աստղերի ստատիստիկային:

Սովետական կառավարությունը, բարձր գնահատելով երիտասարդ գիտնականի մատուցած ծառայությունները, պարգևատրել է նրան Լենինի և Աշխատանքային կառմեք Դոկտի շքանշաններով: Վ. Համբարձումյանը ՀամԿ(բ)Պ անդամ է. նա Հայկական ՍՍՌ Գեոստոլյն Սովետի դեպուտատ է:

Սովետական իշխանությունը Համբարձումյանի առաջ լայնորեն բազմաթիվ ուսումնական հաստատությունների և գիտական հիմնականությունների դռները, բոլոր աշխատանքներն ստեղծեց, որ տառապանքալի պատանուց դուրս գալու համար հարկադրաբար աշխատանքի առաջնությունը գիտնական:

Հունվարի 13-ին և 14-ին, նախքան ընդհանուր ժողովը, տեղի ունեցան Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի բաժանմունքների գիտական սեփականոր, որտեղ ամփոփվել էին երեք տարվա աշխատանքի արդյունքները:

Ֆիզիկո-մաթեմատիկական, բնական և տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի սեփական Հայկական ՍՍՌ Գիտություն-

ների Ակադեմիայի թղթակից-անդամ Ա. Նազարովը հաղորդում արեց կառուցվածքների սեյսմոկառուկայի կառուցման հետազոտության պրոբլեմի ներկա միջակի մասին:

Մեծ հետաքրքրություն ներկայացրեց տեխնիկական գիտությունների թեկնածու Գրիգորյանի զեկուցումը բնակելի տների կամարած ծածկերի նոր տիպի մասին տեղական շինանյութերից: Կամարած ծածկերը գործնական մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև շինանյութի փայտեղենի, երկաթի, ցեմենտի և այլ նյութերի մեծ խնայողություն են տալիս:

Բաժանմունքը լսեց ֆիզիկո-մաթեմատիկական գիտությունների թեկնածու Մ. Զրբաշյանի զեկուցումը «Անսահմանափակ մարդեբուսական պոլիտոմների սիստեմի լիակատարության մասին»: Այդ զեկուցումը հանդիսացավ Ակադեմիայի մաթեմատիկական սեկտորում կատարվող հետազոտության բեղմնավոր աշխատանքի վկայություն:

Սեանի էրապեդիցիայի արդյունքների մասին զեկուցեց ավագ գիտական աշխատակից Բ. Բեկ-Մարմարչևը: Պրոֆեսոր Դավթյանը պատմեց էլեկտրոդիտի լուծույթների մի քանի հատկությունների ուսումնասիրման ասպարեզում իր կատարած աշխատանքների արդյունքների մասին:

Սեանի լսեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Բ. Նիկիտչևի հաշվետու զեկուցումը՝ բաժանմունքի երեք տարվա աշխատանքի մասին: Զեկուցողը նշեց, որ բաժանմունքի գիտական հաստատությունները մեծ աշխատանք են կատարել և դա նշանակալից չափով առաջ է մղել ֆիզիկո-տեխնիկական գիտությունների զարգացումը Հայաստանում:

Գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի սեփական լսվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի թրթուկից-անդամ Ա. Մաղաբյանի զեկուցումը՝ «Արտադրության կատարողի որոշելու նոր մեթոդը»:

Զեկուցողը պատմեց արտադրության շտաբման համար իր մշակած նոր աղյուսակի մասին, որը կարող է կիրառվել ոչ միայն կովկասում, այլ և ՍՍՌՄ մյուս լեռնային մարզերում:

Բնական գիտությունների դոկտոր Ա. Տեր-Կարապետյանը զեկուցեց «Բիոկատալիզատորների դերը անասունների կյանքում» թեմայի շտաբը: Զեկուցողն առանձնապես նշեց բիոկատալիզատորների կիրառման նշանակությունը գյուղատնտեսական անասունների կերակրման ժամանակ

կերերի յուրացումը և մարտողությունը, ինչպես նաև անասունների մթերատվությունը և բնորոշվողությունը բարձրացնելու նպատակով:

Սեփալի աշխատանքի վերջում գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի նախագահ, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Մ. Թումանյանը ընդարձակ զեկուցում տվեց բաժանմունքի ինտիտուտների ու սեկտորների եռամյա գործունեության մասին:

Հասարակական գիտությունների բաժանմունքի սեփալում պատմական գիտությունների թեկնածու Ա. Հարությունյանը հանդես եկավ «Ընկեր Ստալինի ուսմունքը տոցիալիստական գիտակցության, ռեյուցիոն տեսության և քաղաքական պարտիայի մասին» զեկուցումով:

Սեփալում լավեցին Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակից-անդամ Լ. Մելիքեթ-Բեկի «Նոր նյութեր խ. Արտյանի մասին», Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Ա. Տերտերյանի «Երվանդադեն և մեր օրեր», բանասիրական գիտությունների թեկ-

նածու Գ. Սևակի «Սովետահայ պատմական պիլան», պատմական գիտությունների թեկնածու Կ. Ղափաղարյանի «Դվինի 1946 թվի հնագիտական պեղումները» զեկուցումները:

Բաժանմունքի աշխատանքի մասին հաշվետվությամբ հանդես եկավ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Գ. Ղափանցյանը:

Բիոլոգիական գիտությունների բաժանմունքի սեփալի նիստում լավեց բիոլոգիական գիտությունների թեկնածու Ա. Յացենկո-Խմելակու զեկուցումը «Տեսակի և ընտանիքի նշաններ փայտանյութի կառուցվածքի մեջ»:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ Վ. Գուքանյանը զեկուցեց ցորենի այլ տեսակների հետ հիբրիդացիայի ժամանակ Timophevi-ի ժանժանգակայնության մասին: Նաև հաշվետու զեկուցում տվեց բաժանմունքի աշխատանքի մասին:

Բաժանմունքների սեփաներում լաված բոլոր զեկուցումները մտքերի աշխույժ փոխանակություն առաջ բերեցին:

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԻԱՆ

19-րդ դարու համարյա մեր բոլոր երաժշտական գործիչները երազել են հայկական կոնսերվատորիա, երաժշտական դրամատիկ տեսիլներ մասին: Սակայն Կոմիտասի ու մյուս երաժիշտների երազն իրականացել է միայն սովետական կարգերում:

Կոմիտասի անվան Երևանի կոնսերվատորիան իր գոյության ընթացքում արդեն բաց է թողել 16-րդ շրջանավարտները: Կոնսերվատորիան, իր հիմնադրման օրից, արդեն ավարտել են 116 մարդ: Ավարտողների մեջ կան օպերային ու կամերային երգիչ-

ներ, օրկեստրանտներ, դաշնակահարներ, ջութակահարներ, կոմպոզիտորներ, դիրիժորներ, երաժշտագետներ, երաժիշտ-մանկավարժներ և այլն:

Կոմիտասի անվան Երևանի կոնսերվատորիան վերածվել է բարձրագույն ուսհիմնարկի, բազմաթիվ կաֆեդրաներով, մի քանի տասնյակ երաժիշտ-մանկավարժներով, հարյուրավոր ուսանողներով և իր արժանավոր տեղն է գրավում Սովետական Միության երաժշտական բարձրագույն ուսհիմնարկների շարքում:

ՆՈՐ ՕՊԵՐԱՆԵՐ

Արվեստի վաստակավոր գործիչ կոմպոզիտոր Հարո Ստեփանյանն ավարտել է իր հինգ գործողությամբ «Նուեն» օպերան: Օպերայի լիբրետտոն կազմել են պրոֆեսոր Ա. Ադամյանը և ժողովրդական արտիստ Վ. Վաղարշյանը:

Արվեստի վաստակավոր գործիչ կոմպոզիտոր Կ. Զաքարյանն ավարտել է իր աշխատանքը «Աղասի» օպերայի վրա, գրված ըստ Խ. Աբովյանի «Վերջ Հայաստանի» վեպի:

Կոմպոզիտոր Ա. Հովհաննիսյանը գրել է երեք գործողությամբ «Պեպո» օպերան ըստ Սունդուկյանի:

Արվեստի վաստակավոր գործիչ կոմպոզիտոր Ա. Տեր-Ղևոնդյանը աշխատում է ժամանակակից թեմատիկայով մանկական օպերայի վրա, որի լիբրետտոն գրում է դրամատուրգ Լ. Սաղաթելյանը:

Կոմպոզիտոր Աշոտ Սաթյանը գրում է Հայրենական պատերազմի թեմայով օպերա:

ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐ ԵՐԱՆՆԻ ՍԱՐԴԱՐՅԱՆԻ ՍՏԵՂԵԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ՀԱՄԵՐԳ

Հունվարի 10-ին Հայֆիլհարմոնիայի համերգային դահլիճում տեղի ունեցավ համերգ՝ նվիրված կոմպոզիտոր Երվանդ Սարգսյանի ստեղծագործական և երաժշտամանկավարժական գործունեության 35-ամյակին։

Կոմպոզիտորի կյանքի և ստեղծագործության մասին իր ներածական խոսքում արվեստի վաստակավոր գործիչ Ս. Գասպարյանն ասաց. — Սարգսյանը 35 տարի է աշխատում է որպես կոմպոզիտոր-մանկավարժ։ Նրա ստեղծագործություններից հայտնի են «Օրոր Նազիկին», «Լուսնակն անուշ», «Նունուֆար», «Զգեցիր զիս քո տուն», «Դրեխ յաման» և այլ բազմաթիվ երգեր։

Սարգսյանը Հայրենական պատերազմի տարիներին տվել է մի շարք մարտական երգեր, ինչպես օրինակ «Հայրենիքն է կանչում», «Ողջուն քեզ, Մոսկվա», «Երդում», «Նամակ», «Սրբազան պատերազմ» և այլ երգեր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Հայաստանի սովետական կոմպոզիտորների երաժշտագիտական և քննադատական սեկցիան վերանայելով իր աշխատանքների ծրագրերը՝ լրացրեց նոր ու ակտուալ թեմաներով։ Սրագրում նախատեսված են արդիական թեմաներ, ինչպես օրինակ «Սովետահայ կոմպոզիտորների վոկալ լիրիկան և նրա զարգացման հետագա խնդիրները», «Սիմֆոնիկ ստեղծագործությունների զարգացման ուղիները և սովետական սիմֆոնիայի արդի պրոբլեմը», «Ժողովրդայնության պրոբլեմը սովետահայ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունների մեջ», «Ժամանակակից թեմատիկան սովետահայ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունների մեջ» և այլն։

Բացի վերոհիշյալ ընդհանուր թեմաներից, ծրագրում նախատեսված է հեղինակների առանձին ստեղծագործությունների քննարկումը։

Օրերս ստեղծագործական սեկցիայում քննության առնելով երիտասարդ կոմպոզի-

Սարգսյանը գրել է նաև մանկական օպերաներ, հիշատակության արժանի է «Պռատ աղվեսը»։

Ստեղծագործություններին զուգընթաց Սարգսյանը ղեկավարել է մեծահասակների և մանկական երգեցիկ խմբեր ու բազմաթիվ համերգներ կազմակերպել Մոսկվայում, Անդրկովկասի քաղաքներում և արտասահմանում։

Ներածական խոսքից հետո տեղի ունեցավ համերգ, որի երկրորդ բաժնում ելույթ ունեցավ Ռադիոկոմիտեի ժողովրդական գործիքների անսամբլը ռեսպուբլիկայի վաստակավոր արտիստ Ա. Մերանդովյանի ղեկավարությամբ։

Համերգի վերջում ելույթ ունեցավ Ուսուցչի տան երգեցիկ խումբը, որը ղեկավարում էր արվեստի վաստակավոր գործիչ Մ. Մազմանյանը։ Խումբը կատարեց «Նոր օրորոցային», «Շուշան աղջիկ», «Աշուն» և «Սրբազան պատերազմ» խմբական երգերը։

տորներ Ա. Հարությունյանի, Ա. Բաբաջանյանի, Է. Միրզոյանի պոլիֆոնիկ ոճով գրված դաշնամուրային սոնատաները, որտեղ նշվեցին նրանց ստեղծագործությունների հաջողություններն ու թերությունները։

Վերջին, ստեղծագործությունները ցույց տվին, որ վերահիշյալ երեք կոմպոզիտորների ստեղծագործական գործուղումը Մոսկվա տվել է իր դրական արդյունքները թե տեխնիկական և թե էմոցիոնալ հագեցվածության տեսակետից։

Նույն սեկցիայում քննարկվեցին կոմպոզիտոր Զ. Կիրակոսյանի ջութակի համար գրված ստեղծագործությունները, Ելույթ ունեցողները նշեցին Կիրակոսյանի ստեղծագործական հաջողությունները հատկապես ջութակի բնագավառում, նշվեց, որ նրա այդ ստեղծագործություններն իրենապես հագեցված են և դրանց մեջ մեծ տեղ ունեն ժողովրդական երաժշտության հարուստ խնդրանքայինները։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍՏԵՂԵԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՏԱՆԸ

Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Արվեստի գործերի վարչության ժողովրդական ստեղծագործության տունը կազմակերպել է Գեղարվեստական խորհուրդ, որը սիստեմատիկ կերպով քննության է

առնում հայ գուսանների վերջին շրջանի ստեղծագործությունները։

Գեղարվեստական խորհուրդը հատկապես ընտրում է սովետական դարաշրջանն ար-

տահալսող գաղափարապես հագեցված ու արվեստով գրված երգեր:

Գեղարվեստական խորհուրդը քննության առավ փուսան Իգիթի Հայրենական պատե-

րագմի օրերին և դրանից հետո գրված ստեղծագործությունները և ընտրեց ու հաստատեց նրա մի շարք լավագույն գործերը:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒՄ Ե. ՈՒՐԱՐՏՈՒԻ ԱՐՎԵՍՏԱՆՈՑՈՒՄ

Քանդակագործուհի Ալեքսանդր Ուրարտուն ավարտել է ժողովրդական նկարիչ Մ. Սարգսյանի և ՍՍՌՄ ժողովրդական արտիստուհի Հ. Դանիելյանի քանդակագործական պորտրենները: Բացի վերոհիշյալներից, Երևանի Քաղսովետի գործկոմի պատվերով ընկ. Ուրարտուն պատրաստել է հայ մեծանուն կոմպոզիտոր Ալ. Սպենդիարովի արձանի էսքիզ-մոդելը, որը պատրաստված է նստած

դիրքով: Արձանի բարձրությունը պատմա-դանի հետ լինելու է վեց և կես մետր և այն դրվելու է Ալ. Սպենդիարովի անվան կենդանի շքանշանակիր օպերայի և բալետի պետական թատրոնի հրապարակում:

Ուրարտուն այժմ աշխատում է մի նոր կոմպոզիցիոն պորտրեի վրա՝ «Հայկական ՍՍՌ Գերագույն Սովետի դեպուտատ Ավ. Իսահակյանը գրողների շրջանում»:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ Գ. ԱՆԱՐՈՆՅԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Վերջերս արտասահմանից հայրենիք վերադարձած քանդակագործ Գրիգոր Ահարոնյանը աշխատում է ռեսպուբլիկայի նշանա-

վոր մարդկանց կերպարների և ինդուստրիալ թեմայով մի բազմաֆիգուրային կոմպոզիցիայի քանդակման վրա:

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՐՈՂ Պ-ՐՆ ՄԱՌ-ԴՈՒՆԸ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Հունվարի 29-ին Երևան ժամանեց չինական հայտնի գրող պ-րն Մաո-Դունը իր կնոջ հետ: Կայարանում պ-րն Մաո-Դունին դիմավորեցին արտասահմանի հետ կապի Հայկական ընկերության վարչության նախագահ ընկ. Լ. Քալանթարը, նախագահի տեղակալ ընկ. Զ. Բաշինջաղյանը, Հայաստանի Գրողների Միության պատասխանատու քարտուղար ընկ. Սիրասը և ուրիշները: Երևանում գտնված ժամանակամիջոցում պ-րն Մաո-Դունը ծանոթացավ Երևանի տեսարժան վայրերի հետ: Պ-րն Մաո-Դունը իր կնոջ հետ այցելեց Մյասնիկյանի անվան Հանրային գրադարանը, Հայ տպագիր գրքի ցուցահանդեսը, հայ ձեռագրերի Մատենադարանը, Վ. Մ. Մուկտովի անվան Պետական համալսարանը, Կրուպսկայայի անվան իգական միջնակարգ դպրոցը, Կերպարվեստի թանգարանը, Պատմական և Գրական թանգարանները, Արեղյանի անվան գրականության հնամտիտուրը և Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Խաղողաբուծության ու Գինեգործության գիտահետազոտական ինստիտուտը, ինչպես նաև քաղաքի Կիրովյան ռադնի մանկամուտը:

Պ-րն Մաո-Դունը իր կնոջ հետ ներկա էին Սովետական Միության Հեղուս, Բանակի գեներալ Ի. Ք. Բաղդամյանի հանդիպմանը Երևան քաղաքի աշխատավորության հետ: Նրանք դիտեցին «Երկիր հայրենի» ներկայացումը Սովետական անվան Հայկական դրամատիկական թատրոնում, «Խանդավա-

բալետը Սպենդիարովի անվան օպերայի և բալետի թատրոնում: Հյուրերն այցելեցին նաև Երևանի կինոստուդիան, ծանոթացան ստուդիայի աշխատանքներին և դիտեցին «Հայրենի երկիր», «Հայ եկեղեցու ժողովը» ֆիլմերը և արտասահմանյան հայերի հայրենիք վերադառնալու կինոնկարը:

Պ-րն Մաո-Դունը զրույց ունեցավ Հայկական ՍՍՌ Լուսավորության մինիստր Գ. Աղբալյանի և Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի պրեզիդենտ Վ. Համբարձումյանի հետ:

Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական ընկերությունը կազմակերպեց պ-րն Մաո-Դունի հանդիպումն ու զրույցը ընկերության Գրական սեկցիայի բյուրոյի անդամների հետ:

Պ-րն Մաո-Դունի մեկնելուց առաջ արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական ընկերության վարչության նախագահ ընկ. Լ. Քալանթարը ընդունելություն կազմակերպեց ի պատիվ պ-րն Մաո-Դունի և նրա կնոջ: Ընդունելությանը ներկա էին Հայկական ՍՍՌ գիտության, գրականության և արվեստի գործիչները:

Փետրվարի 2-ին պ-րն Մաո-Դունը իր կնոջ հետ մեկնեց Մոսկվա: Կայարանում պ-րն Մաո-Դունին ուղևորեցին արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական ընկերության պատասխանատու աշխատողները և գրողները:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՈՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԻՒՎԻ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԸ

Հայկական Պետական կենտրոնական արխիվը պատրաստում է ուղեցույց-տեղեկատու արխիվում եղած փաստաթղթերի համառոտ բովանդակությամբ:

Ուղեցույցը կօժանդակի հիմնարկներին, ինչպես և առանձին քաղաքացիներին, արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման հիման վրա, մոնոգրաֆիաներ, գիտական հոդ-

վածներ կազմելու, Հայաստանի պատմությանը հաճախակի արխիվային փաստաթղթերը ցուցահանդեսներում որպես նմուշներ օգտագործելու և այլն:

Ներկայումս արխիվում աշխատանքներ են տարվում ուղեցույցը վերջնականապես խմբագրելու, համեմատելու և ըստ սկզբնաղբյուրների նյութերը ճշտելու ուղղությամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆՈՋՆԵՐԻ ԷԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑԻԱՆ

Մեծ աշխատանք է տարվում Հայաստանում կոլխոզների էլեկտրիֆիկացման գծով: Միայն Արտաշատի շրջանում 44 գյուղատնտեսական արտելներից 37-ը էլեկտրիֆիկացված են: Ներկայումս Հայաստանում էլեկտրոէներգիայից օգտվում են 240 կոլխոզ:

ՀՍՍՌ Տեղական արդյունաբերության միևնույն տարածքների գործարանը յուրացրել է պարզ կառուցվածքով փոքր հիդրոէկայանների, 19 կիլովատտ կարողությամբ, թողարկվում: Գլխավորապես գյուղական վայրերի համար նախատեսված այդ էլեկտրակայանները սպասարկող անձնա-

կազմի կարիք չեն զգում և աշխատացնելու համար պահանջում են նույնքան ջուր, որքան սովորական գյուղական ջրաղացները:

Գյուղական վայրերի էլեկտրիֆիկացիան լայն ծավալ է ընդունելու հետպատերազմյան հնգամյակում, ռեսպուբլիկայում կառուցվելու են 60-ից ավելի միջին ու փոքր էլեկտրակայաններ, տրոնք ապահովելու են 200 կոլխոզների էլեկտրաէներգիայով: Վերջերս գործող էլեկտրակայանների շարքը մտավ նոր կառուցվող կայաններից մեկը՝ Քյավառոգէսը:

ԱՐԱՋԴԱՅԱՆԻ ՃԱՀՈՒՑՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Ավելի քան 6000 հեկտար տարածություն է կազմում Արազդայանի տափաստանը: Այդ հսկայական տարածությունը դարեր շարունակ մնացել է անօգտագործելի:

Նոր հնգամյակում հիմնովին կփոխվի Արարատյան դաշտի այդ մասի դեմքը ևս: Արդեն սկսված են ճահճոտների ցամաքեցման աշխատանքները: Փորվում են առաջին հորերը: Ցամաքեցումը կատարվում է կալի-

ֆորնյան մեթոդով: Ոռոգումը կատարվելու է Արաքսի, ինչպես նաև սեփական կալիֆորնյան հորերի ջրերի միջոցով:

Արազդայանի տափաստանի օգտագործման պրոբլեմը լուծելուց հսկայական ջափով կաճի ու կլարգամա ռեսպուբլիկայի խաղողագործությունը, պտղաբուծությունը, բամբակագործությունը և այլ կոպտուրաների մշակությունը:

